

2024-03-19

Justitiedepartementet

Remissyttrande över SOU 2023:80 – *Ett starkare straffrättsligt skydd mot sexuella kränkningar, bedrägerier i vissa fall och brott med hatmotiv avseende kön*

RFSL (Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras, och intersexpersoners rättigheter) har beretts tillfälle att yttra sig över *Ett starkare straffrättsligt skydd – mot sexuella kränkningar, bedrägerier i vissa fall och brott med hatmotiv avseende kön* (SOU 2023:80). RFSL har inriktat sig på att inkomma med synpunkter på den del av betänkandet som handlar om brott med hatmotiv avseende kön samt den nya definitionen av hatbrott på grund av könsidentitet och könsuttryck.

Sammanfattning

Ett av utredningens uppdrag har varit att ta ställning till om kön bör läggas till som en ny grund i den bestämmelse i 29 kap. 2 § 7 brottsbalken som gäller straffskärpning vid hatbrottsmotiv. Som en bakgrund till uppdraget anges i direktiven för utredningen att brottslighet där offrets kön är ett motiv till att brottet begås riskerar att få exempelvis den följden att kvinnor avstår från att delta i samhällsdebatten. Att brott riktas mot kvinnor för att de är just kvinnor påverkar kvinnors tillgång till makt och inflytande i samhället och jämställdheten mellan kvinnor och män. Det framhålls också att en särskild form av hat mot kvinnor är det hat som utövas av så kallade incels samt att andelen besökare från Sverige på forum för incels är stor i förhållande till befolkningens mängd. Utredningen har också haft i uppdrag att överväga om straffskärpningsgrunden *könsöverskridande identitet eller uttryck*, i 29 kap. 2 § 7 brottsbalken, bör ändras till *könsidentitet eller könsuttryck*.

RFSL:s ställningstagande

RFSL ställer sig positivt till att en ny straffskärpningsgrund för brott med hatmotiv föreslås med avseende på kön och välkomnar också att utredningen föreslår en ny utformning av straffskärpningsgrunden vid hatbrott på grund av könsidentitet och könsuttryck.

RFSL delar utredningens analys kring allvaret i brott som begås mot kvinnor just för att de är kvinnor, i likhet med brott som begås med rasistiska, homofoba eller transfobiska motiv. Den gemensamma nämnaren är att det handlar om brott som utgör ett angrepp på brottsoffrets identitet. Vi vill också understryka att många hbtqi-personer är kvinnor, som kan utsättas just för att de är kvinnor och/eller för att de är hbtqi-personer. RFSL instämmer också i utredningens resonemang om att sexualiserad hatretorik mot i synnerhet kvinnor utgör ett hot mot det demokratiska samtalet som sådant. Således är hatretorik inte bara angrepp på de enskilda individer som drabbas utan krymper också det demokratiska utrymmet då det fria tankeutbytet, och i förlängningen yttrandefriheten, hotas.

RFSL välkomnar utredningens förslag att ersätta formuleringen "könsöverskridande identitet eller uttryck" med "könsidentitet eller könsuttryck". Som utredningen konstaterar finns inte längre samma behov av att särskilja "kön" från "könsidentitet" om båda är straffskärpningsgrunder, men frågan är större än så. Redan då frågan om att inkludera transpersoner i lagstiftningen mot hatbrott utreddes framförde RFSL att könsöverskridande identitet eller uttryck är ett begrepp som pekar ut transpersoner som avvikande. Inga andra skyddsgrunder pekar ut och skyddar enbart de som bryter mot normer, vilket gör att transpersoner särbehandlas i nuvarande lagstiftning. Att istället använda begreppet "könsidentitet eller könsuttryck" överensstämmer dessutom med det heltäckande sätt som de flesta diskrimineringsgrunder är konstruerade i diskrimineringslagen. RFSL har i tidigare remissförfaranden förordat att diskrimineringsgrunden "könsöverskridande identitet eller uttryck" ändras till just "könsidentitet eller könsuttryck", samt att samma ändring görs i uppräkningslistan i brottsbalken (16 kap, 8 §) av de grupper som skyddas mot hets mot folkgrupp. I likhet med användningen av begreppet sexuell läggning som en straffskärpningsgrund ser vi heller inte att begreppen könsidentitet och könsuttryck riskerar att osynliggöra någon grupps utsatthet eller att hatbrott mot transpersoner därmed riskerar att döljas i statistiken.

Peter Sidlund Ponkala
Förbundsordförande